

การกระจาย และ ความหนาแน่นของพืชในธรรมชาติที่สัตว์บริโภคบนที่ดอนอาศัยน้ำฝน

ธวัชชัย รัตนชเลศ

**Distribution and Abundance of Upland Vegetations
Utilized as Animal Feed**

T. Radanachaless

Abstract : Natural vegetations of the rainfed upland at the Chom Tong Land Reform area in Chiang Mai with altitude of 340 m was studied. The objectives were to explore the natural vegetations, which could be used as animal feeds and their nutritive value. The study site was divided into three areas according to the availability of forage species. Surveying of the vegetations was performed by using 60 samples of 0.1 m² quadrat twice a month, from June 1989 to May 1990. Fifty-eight species of 22 families weed species were found. The maximum of 15 species belonged to Gramineae. Ageratum conyzoides was the predominant species of the overall vegetations according to percent of Summed Dominance Ratio (SDR). Of the 27 palatable

ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50002
Department of Horticulture, Faculty of Agriculture,
Chiang Mai University, Chiang Mai 50002

species, Digitaria setigera which was composed of 8.04% crude protein, 2.04% ether extract, 34.24% crude fiber, 8.21% ash and 45.01% nitrogen free extract was the major one. Chemical grass weed control in soybean had led to increase in A. conyzoides population which suppressed natural pastures such as Imperata cylindrica and D. setigera, thus reduced the carrying capacity of the area. Expanding of cultivation of soybean and fruit trees was seen as means of improving land-use intensification, but it would restrict the exploitation of the natural vegetations as well as reduce the cattle ownership per household.

บทคัดย่อ : การศึกษาพืชในธรรมชาติหรือวัชพืชบนพื้นที่ดอนอาศัยน้ำฝน ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ป่าจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่สูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 340 เมตร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจชนิดของพืชในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นพืชอาหารสัตว์ รวมทั้งคุณค่าทางอาหารของพืชเหล่านั้น โดยได้แบ่งพื้นที่เป็น 3 บริเวณ ตามโอกาสที่จะมีพืชในธรรมชาติให้วัวเข้าไปแทะเล็มได้ แล้วใช้กรอบขนาด 0.1 ตารางเมตร สุ่มเก็บ 20 จุด/บริเวณ รวม 60 จุด 2 ครั้งต่อเดือน ตั้งแต่ มิถุนายน 2532 ถึง พฤษภาคม 2533 พบว่ามีพืชทั้งหมด 58 ชนิด กระจายใน 22 วงศ์ มีในวงศ์หญ้า (Gramineae) มากที่สุด 15 ชนิด สานแรงแรงสาบกา : Ageratum conyzoides เป็นวัชพืชที่มีความสำคัญมากที่สุด จากการใช้ค่า Summed Dominance Ratio (SDR) เป็นเกณฑ์ตัดสิน พบว่ามีเพียง 27 ชนิด ที่จัดเป็นพืชที่มีความน่ากินสูง (palatable) โดยมี Digitaria setigera ลำคัญลำดับแรกในกลุ่มนี้ และพบว่ามีองค์ประกอบทางเคมีดังนี้ โปรตีน 8.04% ไขมัน 2.04% เยื่อใย 34.24% เถ้า 8.21% และคาร์โบไฮเดรต 45.01% สานแรงแรงสาบกาได้เข้าครอบงำพืชอาหารสัตว์ในธรรมชาติที่สำคัญ เช่น หญ้าคา : Imperata cylindrica รวมทั้ง D. setigera ทำให้ความสามารถของทุ่งหญ้าในการใช้เลี้ยงสัตว์ลดลง ทั้งนี้สาเหตุจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชกลุ่มหญ้าในแปลงถั่วเหลือง การขยายพื้นที่ปลูกถั่วเหลือง และไม้ผลยืนต้น เป็นการใช้อยู่อาศัยจากพื้นที่ดอนอาศัยน้ำฝนมากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามจะทำให้การใช้อยู่อาศัยของบริเวณโดยทั่วไปเพื่อการเลี้ยงสัตว์ลดลง และ จำนวนวัวต่อรายของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ลดลง